

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ

ΔΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ
ΕΤΑΙΡΙΑΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

ΤΟΜΟΣ 1 - ΤΕΥΧΟΣ 1
ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ-ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2000 ΣΥΜΒΟΛΙΚΗ ΤΙΜΗ ΔΡΧ. 1

Περιεχόμενα

2-3. Μέτρα Οικοδόμησης
Εμπιστοσύνης (Ένας άλλος
δρόμος για την έναρξη
Ε/Τ διαλόγου)

Αντιστρατήγου ε.α. Χ. Μου-
στάκη Επιτίμου Διοικητού
Στρατιάς

4-5. Οι Εξοπλισμοί ως στοι-
χείο Οικονομικής Ανάπτυ-
ξης και Εθνικής Στρατηγι-
κής

Αντιστρατήγου ε.α. Γ. Κο-
ράκη Επιτίμου Διοικητού 98
ΑΔΤΕ

5. Προσέγγιση Ελλάδος-
Τουρκίας

Ναυάρχου ε.α. Ε. Λαγάρα
Π.Ν. Επιτίμου Αρχηγού ΓΕΝ

6. Η Διέξοδος της <<
Μη Λύσης >>

Στρατηγού ε.α. Δ. Σκαρβέ-
λη Επιτίμου Αρχηγού ΓΕΕ-
ΘΑ

7. Τα Εξοπλιστικά Προ-
γράμματα στην Ελλάδα
του Π. Γαβαθά Πολιτικού
Επιστήμονος

8-9. Θουκυδίδης ο "Στρα-
τηγός

Δρ. Β. Πόθου

Το παρόν εκδίδεται με την
ευγενική χορηγία της
Ενώσεως Αποστράτων Αξιωματικών Στρατού

Ε
Δ.
Ε.
Σ.
Μ
Ε.

Οι προβληματισμοί του εκδότη

Η Ελληνική Εταιρία Στρατηγικών Μελετών (ΕΛ.Ε.Σ.ΜΕ), διανύει ήδη το έβδομο έτος ζωής. Η ίδρυση και η εν συνεχεία πορεία της πραγματοποιήθηκαν με συλλογική προσπάθεια των μελών της Εταιρίας αλλά και των πολλών φίλων που στάθηκαν δίπλα. Η επιδίωξη ό-

Αντισταύρου ε.α. Γ. ΔΕΜΕΣΤΙΧΑ Π.Ν.
Επιμεύου Αρχηγού Στόλου
τ. Προέδρου ΕΛ.Ε.Σ.ΜΕ

λων ήταν να προστεθεί μια μικρή φωνή, όχι ανταγωνιστική, αλλά συμπληρωματική, που χωρίς σκοπιμότητες, χωρίς επιδίωξη κερδών, με ανιδιοτελή προσφορά των μελών ή συνεργατών, να προβάλλει τα αμεσότερα προβλήματα που απασχολούν την Ελλάδα και τον Ελληνισμό και να προωθεί θέσεις που πιθανόν να είναι χρήσιμες στους αρμοδίους κρατικούς και μη φορείς.

Μέχρι σήμερα έχει αναπτυχθεί συνεργασία και έχουν πραγματοποιηθεί και υποβληθεί μελέτες προς Υπουργεία και άλλους φορείς για θέματα ενδιαφέροντός τους, ενώ μέλη της Εταιρίας, μέσω άρθρων τους, μεταφέρουν προβληματισμούς και προτάσεις για τρέχοντα ζωικά προβλήματα. Παράλληλα η ΕΛ.Ε.Σ.ΜΕ έχει διοργανώσει ανοικτές συγκεντρώσεις στην Αθήνα αλλά και σε αρκετά μέρη της Ελληνικής Επικράτειας, καθώς επίσης και κλειστές συγκεντρώσεις στα γραφεία μας, στις οποίες έχουν εξετασθεί σε βάθος ορισμένα θέματα προκειμένου στη συνέχεια να διατυπωθούν και να δημοσιοποιηθούν οι απόψεις της Εταιρίας. Επίσης μέλη της ΕΛ.Ε.Σ.ΜΕ κατέπαιναν συμμετείχαν ενεργώς σε εκδηλώσεις παρεμφερών και άλλων φορέων, όποτε τούτο μας ζητήθηκε.

Το κύριο χαρακτηριστικό της όλης προσφοράς της Εταιρίας μας είναι ότι το παραγόμενο έργο είναι προϊόν μελέτης για το οποίο δεν τίθεται καμία απολύτως προϋπόθεση ή σκοπιμότητας πλην αυτής της εξυπηρέτησής του Εθνικού συμφέροντος. Οι διατυπωμένες θέσεις δεν έχουν στόχο να κατηγορήσουν κάποιους αρμοδίους για παραλείψεις ή λάθη, αλλά να προβάλλουν προτάσεις που, βασικά, απορρέουν από την αντικειμενική μελέτη των στοιχείων που έχει στη διάθεσή της η Εταιρία.

Σήμερα η τεχνολογία προσφέρει τη δυνατότητα της άμεσου επικοινωνίας αλλά το ζητούμενο είναι πως θα επιτευχθεί η καλύτερη διασυνδεσιμότητα από τον φορέα προς τα άτομα, τις ομάδες ή τα σύνολα που απευθύνεται, με τους περιορισμένους συνήθως χρη-

ματικούς πόρους που διατίθενται.

Για την περίπτωση της ΕΛ.Ε.Σ.ΜΕ, έχει διαπιστωθεί ότι οι, κατά περιπτώσεις, διατυπούμενες αξιολογικές προτάσεις μελών ή φίλων, πολλές φορές δεν δημοσιοποιούνται, ενώ θα ήταν χρήσιμο αυτές να φθάνουν για κάποια επεξεργασία σε αρμοδίους φορείς ή έστω να τους προβληματίζουν.

Από αρκετό καιρό, τα μέλη της ΕΛ.Ε.Σ.ΜΕ είχαν διαπιστώσει την έλλειψη εκδόσεως ενός περιοδικού εντύπου, το οποίο να καλύψει το υφιστάμενο κενό και να περιλαμβάνει απόψεις μελών ή φίλων της εταιρίας για θέματα ευρύτερου ενδιαφέροντος, συγκρώνοντας με τα σύγχρονα νέα για τις δραστηριότητες της Εταιρίας. Η καθυστέρηση της εκδόσεως του παρόντος εντύπου, οφείλεται κυρίως στην εξεύρεση των απαιτούμενων μικρών, εστω, χρηματικών πόρων, δεδομένου ότι η Εταιρία μας ως γνωστόν δεν έχει άλλους πόρους πλην αυτών που ευγενώς προσφέρονται από λίγους ευπατριδές Ελληνες, που επιθυμούν να διατηρούν την ανωνυμία τους στο ευρύ κοινό και τις προαιρετικές ετήσιες συνδρομές των μελών.

Μετά από ένα ταραγμένο αιώνα, ευρισκόμεθα στην αρχή του 21ου, χωρίς να έχουμε αραιώσει. Τα προβλήματα που κληρονομήσαμε από τις τελευταίες δεκαετίες εξακολουθούν να υπάρχουν και ανεξάρτητα αν η Ελλάδα είναι μέλος των ισχυροτέρων διεθνών πολιτικών και στρατιωτικών οργανισμών, οι λύσεις που προδιαγράφονται, διαφαίνεται ότι δεν θα απορρέουν οπωσδήποτε από τις διεθνείς συνθήκες. Η ανάγκη για καταγραφή και προβολή σκέψεων και μελετών που αφορούν το Έθνος είναι αναγκαία. Οι τεκμηριωμένες απόψεις κρατικών φορέων, δεξαμενών σκέψης και μεμονωμένων ατόμων, αν προβληθούν κατάλληλα, είναι δυνατόν να βοηθήσουν για λύσεις που θα προωθούν το δίκαιο συμφέροντα του Ελληνισμού.

Οι "ΑΠΟΨΕΙΣ", της ΕΛ.Ε.Σ.ΜΕ δίνουν το βήμα στα μέλη και τους φίλους της, να διατυπώνουν σκέψεις και προβληματισμούς και υπό αυτή την έννοια η συμμετοχή όλων είναι επιθυμητή. Το πρώτο φύλλο των "ΑΠΟΨΕΩΝ" κυκλοφόρησε. Κάθε αρχή δύσκολη. Η αρχή έγινε, η συνέχεια εναπόκειται σε μας.

ΜΕΤΡΑ ΟΙΚ (Ένας

Η υπόθεση των ΜΟΕ βρίσκεται και πάλι στην επικαιρότητα, λόγω της συμφωνίας των κ.κ. Παπανδρέου και Τζεμ στη Βουδαπέστη, για να συζητηθούν τα περιβάλλοντα, πλέον, ΜΟΕ σε δύο επίπεδα. Πέντε (5) που χαρακτηρίζονται επιχειρησιακά ή στρατιωτικά υπό την εποπτεία του Γ.Γ. του ΝΑΤΟ μεταξύ των μονίμων στρατιωτικών αντιπροσώπων των δύο χωρών και δώδεκα (12) πολιτικά μεταξύ των πολιτικών διευθυντών των Υπουργείων Εξωτερικών Ελλάδος και Τουρκίας.

Τα ΜΟΕ συζητήθηκαν για πρώτη φορά από μια ελληνοτουρκική υποεπιτροπή τον Μάρτιο 1988, με βάση την συμφωνία του Νταβός. Η υποεπιτροπή, μετά από έξι (6) συνεδριάσεις, κατέληξε στο γνωστό μνημόνιο Παπούλια - Γιλμάζ, που υπεγράφη στις 27 Μαΐου 1988 στη Βουλιαγμένη. Τα συμφωνηθέντα τότε μέτρα ανεφέροντο, κυρίως, στον τρόπο σχεδιασμού και διεξαγωγής των ασκήσεων κατά τρόπο που να μη δημιουργούν προβλήματα και ανησυχίες εκατέρωθεν, πλην όμως ουδέποτε εφαρμόστηκαν από την Τουρκία.

Η ελληνική πλευρά είχε την ευκαιρία, κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων, να διαπιστώσει πως η "γκυρα εννοεί την ύφεση στο Αιγαίο, αλλά και τις προθέσεις της για ουσιαστική συνδιοίκηση σ' αυτό.

Μετά τα γεγονότα των ΙΜΙΩΝ και υπό την πίεση των ΗΠΑ, άρχισε η διεξαγωγή διαπραγματεύσεων μεταξύ των δύο πλευρών, για την θέσπιση νέων ΜΟΕ, υπό την αιγίδα του ΝΑΤΟ και μάλιστα στην έδρα του.

Οι διαπραγματεύσεις αυτές, ύστερα από πολλές φάσεις, διεκόπησαν το καλοκαίρι 1999 με υπαιτιότητα της Τουρκίας, η οποία σε καμμία περίπτωση δεν εγκατέλειψε τον τελικό της στόχο, που είναι, όπως προαναφέρθη, η συνδιοίκηση στο Αιγαίο.

Κατά την επίσκεψη του κ. Παπανδρέου στην Τουρκία τον Φεβρουάριο 2000, ο κ. Τζεμ πρότεινε την επανέναρξη των συζητήσεων σε διμερές επίπεδο με την συμμετοχή και στρατιωτικών αντι-

ΟΔΟΜΗΣΗΣ ΕΜΠΙΣΤΟΣΥΝΗΣ (ΜΟΕ)

άλλος δρόμος για την έναρξη Ε/Τ διαλόγου)

προσώπων. Ο κ. Παπανδρέου, αφήντησε ότι θα μελετήσει το θέμα και θα απαντήσει αργότερα. Η στάση του αυτή προκάλεσε την αντίδραση του ΥΕΘΑ κ. Τσοχατζόπουλου ο οποίος αρνήθηκε τη συμμετοχή στρατιωτικών στις όποιες συζητήσεις. Τελικά όπως φαίνεται επελέγη η μέση οδός των δύο επιπέδων.

Τα επιχειρησιακά ΜΟΕ που αναφέρονται στην απόφαση έχουν σχεδόν στο σύνολό τους, συζητηθεί και στο παρελθόν. Αυτά είναι, επιγραμματικά, τα εξής:

α. Μείωση του αριθμού και του μεγέθους των εκατέρωθεν ασκήσεων. Η τυχόν αποδοχή τους από την Ελλάδα θα στερήσει την δυνατότητα στις Ε.Δ. να εκτελούν τις αναγκαίες ασκήσεις αμύνης του χώρου μας, ενώ για την Τουρκία δεν είναι της αυτής σπουδαιότητας, αφού οι ασκήσεις της δεν αποβλέπουν στην άμυνα του εθνικού της χώρου.

β. Χρήση του συστήματος IFF/SIF για την αναγνώριση των α/φ, χωρίς τις πρόσθετες διαδικασίες που εφαρμόζονται στις ασκήσεις του ΝΑΤΟ, με τις οποίες ελέγχεται η είσοδος των συμμαχικών α/φ στον εναέριο χώρο άλλης χώρας.

γ. Συνεργασία και ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ Λαρίσης και Εσκή Σεχέρ. Το μέτρο αυτό έχει γίνει αποδεκτό και από τις δύο πλευρές, αλλά η Τουρκία απαιτεί να ισχύει μόνο για το Αιγαίο και όχι και για τον Τουρκικό εναέριο χώρο.

δ. Πήση α/φ χωρίς οπλισμό. Αποτελεί Τουρκική Νατοϊκή πρόταση, που έχει απορριφθεί από την Ελλάδα, γιατί στην περίπτωση αυτή παραίτηται του δικαιώματος αμύνης του

χώρου της.

ε. Γνωστοποίηση, στο πλαίσιο της Επιρροής σχεδιασμού ασκήσεων του ΝΑΤΟ του χρονοδιαγράμματος των εκατέρωθεν εθνικών α-

ντιστρατηγού ε.α. Χ. ΜΟΥΣΤΑΚΗ
Επιτίμου Διοικητού Στρατός

νοικτοί
Ουρανοί* για

τον έλεγχο της τηρήσεως των όρων της συμφωνίας CIF (μείωση συμβατικών εξοπλισμών).

στ. Επέκταση του μο-

καλείται η Ελλάδα να εγκαταλείψει κυριαρχικά και δικαιοκρατικά δικαιώματα, ενώ η Τουρκία καλείται να εγκαταλείψει αβάσιμες επεκτατικές βλέψεις, με κέρδος όμως την ουσιαστική συνδιοίκηση στο Αιγαίο, που είναι πάγιος στόχος της.

Επίσης ότι τα πολιτικά ΜΟΕ, που είναι απλή επέκταση της συμφωνίας Παπούλια-Γιλμάζ, εφευρέθηκαν για να διασωθεί η πολιτική της Ε/Τ προσέγγισης, που ναυάγησε κατά την πρόσφατη Νατοϊκή άσκηση (Destined Glory) και κυρίως για να ανοίξει ένας άλλος δρόμος για τον πολιτικό διάλογο, για τον οποίον, παρ' ότις περί του αντιθέτου δηλώσεις των κ.κ. Σημίτη και Παπανδρέου, έχουν δεσμευτεί έναντι ΗΠΑ και ΝΑΤΟ.

Η πολιτική αυτή είναι πολύ επικίνδυνη για τα εθνικά μας θέματα, γιατί αποδοχή του διαλόγου σημαίνει ότι:

α. Αποδεχόμαστε πως το καθεστώς του Αιγαίου δεν είναι ρυθμισμένο, όπως επιμένει η Τουρκία και θα ρυθμιστεί με συμφωνία μεταξύ των δύο χωρών.

β. Είμαστε έτοιμοι να συμβιβαστούμε, γιατί όπως έχει δηλώσει και ο κ. Κλιντον οποίος προσέρχεται σε διάλογο, δέχεται, εκ προοιμίου, ότι θα συμβιβασθεί.

Όσον δε αφορά στις αντιδράσεις του κ. Τσοχατζόπουλου εκτιμώ ότι ενιόσσονται στο εσωκομματικό κίνητρο της ηγεσίας του ΠΑΣΟΚ και ότι όταν έλθει η ώρα του συμβιβασμού θα είναι από τους πρώτους που θα υπογράψουν.

σκήσεων του επομένου έτους, για να μην υπάρχουν αλληλοεπικαλύψεις σε χρόνους και περιοχές. Είναι Ελληνική πρόταση, η οποία ουσιαστικά περιλαμβάνεται και στο μνημόνιο Παπούλια-Γιλμάζ (Μάιος 1988).

Τα δώδεκα (12) πολιτικά ΜΟΕ αναφέρονται σε:

α. Αμοιβαίες επισκέψεις πλοίων σε λιμάνια της Ελλάδος και της Τουρκίας.

β. Ανάπτυξη επικοινωνιών μεταξύ των λιμενικών αρχών και των παρακτίων στρατιωτικών διοικήσεων.

γ. Παρακολούθηση ασκήσεων.

δ. Πραγματοποίηση κοινών ασκήσεων.

ε. Συνεργασία στο πλαίσιο της συμφωνίας του ΝΑΤΟ και των συνεργαζομένων χωρών. *Α-

ρατόριου για ασκήσεις στο Αιγαίο την τουριστική περίοδο.

ζ. Απέυθει-ας επικοινωνία των δύο Υπουργείων Εξωτερικών και των Α/ΓΕΕΘΑ.

η. Τακτική επικοινωνία μεταξύ των δύο ΓΕΕΘΑ.

θ. Συνεργασία σε πολυεθνικές ασκήσεις στα Βαλκάνια.

ι. Συνεργασία σε περιβαλλοντολογικά προγράμματα στον Εβρο.

ια. Επικύρωση των τεσσάρων πρωτοκόλλων 1969-1971 για την οριογραμμή στον Εβρο.

ιβ. Εφαρμογή του πρωτοκόλλου 1963, για την διαχείριση των υδατινών πόρων.

Είναι προφανές ότι για τα επιχειρησιακά μέτρα δεν είναι δυνατόν να επέλθει συμφωνία γιατί μ'αυτά

Μην εμπιστεύεστε σ'αυτόν που μια φορά εφάνηκε ανάξιος εμπιστοσύνης

William Shakespeare

ΟΙ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΙ ΩΣ ΣΤΟΙΧΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΗΣ

Αντιπρεσβήτου ε.π. Γ. Κοράκη
Επιτίμου Διοικητού 98 ΑΔΤΕ

Δύο από τους βασικούς παράγοντες της Εθνικής Ισχύος είναι η οικονομία και οι Ένοπλες Δυνάμεις. Σε ρόλος των είναι καιρίος και αποφασιστικός όχι μόνο στο σχεδιασμό και την υλοποίηση της εθνικής στρατηγικής αλλά και σε άλλες παραμέτρους της Εθνικής μας Ισχύος (πολιτισμός, παιδεία, θρησκεία, παράδοση κ.λ.π.). Η οικονομία και η Εθνική μας ΄μυνα εγγυώνται την ασφάλεια και ευημερία του λαού και επιπρόσθετα επιβάλλουν τον σεβασμό και την εκτίμηση στις σχέσεις μας με τα άλλα κράτη του εγγύς και ευρύτερου περιβάλλοντος.

Το ότι η οικονομία αποτελεί τη βάση για το σχεδιασμό, την προσέγγιση και τελικά την επίτευξη των Εθνικών στόχων και ότι το επίπεδο της αμυντικής θεωρίας είναι συνάρτηση της οικονομίας, νομίζω ότι είναι αυταπόδεικτα. Η προσπάθεια όμως βελτίωσης της Ισχύος των Ενόπλων Δυνάμεων μιας χώρας κάτω από συγκεκριμένες ρεαλιστικές συνθήκες, εξασφαλίζει όχι μόνο επιθυμητά πολιτικο-δωλεματικά αποτελέσματα, αλλά και οικονομοτεχνικά ωφέλη. Και αυτή ακριβώς είναι και η συμβολή στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας, της εγχώριας αμυντικής μας βιομηχανίας και όλων των ιδιωτικών εταιριών που έχουν ως αντικείμενο εργασίας την κατασκευή ενδιάμεσων υλικών αλλά και τελικών προϊόντων για τις Ένοπλες Δυνάμεις και επιπρόσθετα την χρησιμοποίησή τους ως υποκατασκευαστών των κυρίων μονάδων παραγωγής αμυντικού υλικού.

Η ελληνική οικονομία διέρχεται περίοδο μεγάλων αλλαγών. Γίνονται διαρθρωτικές αλλαγές και προσαρμογές σε ένα διαρκώς μεταβαλλόμενο διεθνές περιβάλλον.

Σε ότι αφορά, ειδικότερα, την παραγωγή αμυντικού υλικού από την χώρα μας με επενδύσεις στον τομέα της αμυντικής παραγωγής, εκτός του ότι δημιουργούμε προϋποθέσεις ανεξάρτησης από πηγές του εξωτερικού και με σχετικά χαμηλό συναλλαγματικό κόστος, ενισχύουμε ταυτόχρονα την εγχώρια παραγωγή και την αύξηση του εγχώριου ακαθάριστου εισοδήματος. Διαπα-

νώντας και δραχμές για τους εξοπλισμούς των Ε.Δ., διασυνδέουμε την Εθνική ΄μυνα με την Εθνική Οικονομία καλλιεργώντας συγχρόνως τις πηγές από τις οποίες οι Ε.Δ. αντλούν χρηματικούς πόρους για να ικανοποιήσουν τις ανάγκες τους. Αντίθετα, διαπαικώντας ξένο συναλλάγμα, ενισχύουμε τις οικονομίες των χωρών από τις οποίες προμηθευόμαστε το αμυντικό μας υλικό σε βάρους της Εθνικής μας οικονομίας και ιδιαίτερα του ισοζυγίου εξωτερικών πληρωμών. Μετά το τέλος του διπολισμού, ένας ανταγωνισμός όπλων έχει αρχίσει να εμφανίζεται μεταξύ των παραδοσιακών συμμάχων της δύσης. Σε "πόλεμος της βιομηχανίας των όπλων" αφορά τις κατασκευαστικές εταιρίες αλλά και την προσπάθειά τους να αποκτήσουν το μεγαλύτερο δυνατό μερίδιο της αγοράς σε μια εποχή μάλιστα που οι αμυντικοί προϋπολογισμοί των κρατών σε παγκόσμιο επίπεδο μειώνονται σημαντικά. Ακούγονται μεμονωμένες, αλλά δυνατές φωνές, ότι ο ανταγωνισμός αυτός μπορεί να διαταράξει την ομαλή συνεργασία κρατών μελών του αυτού συστήματος ασφαλείας και να υπονομεύσει την ικανότητα να διεξαγάγουν κοινές στρατιωτικές επιχειρήσεις σε διεθνείς αποστολές, όπως έγινε πρόσφατα στο Κοσσυφοπέδιο. Η οικονομική πραγματικότητα όμως εξαναγκάζει τις ίδιες εταιρίες να κινηθούν προς την αντίθετη κατεύθυνση. Το γεγονός ότι υπάρχουν σήμερα, σε διεθνές επίπεδο, παραγγελίες πολεμικού υλικού που επιτρέπουν την επιβίωση μόνο ολίγων ισχυρών εταιριών, επιβάλλει την προώθηση διεθνών συνεργασιών και συγχωνεύσεων. Το πού θα οδηγήσουν οι αντιθέσεις αυτές δυνάμεις παραμένει άγνωστο. Το βέβαιο είναι ότι βρισκόμαστε σε ένα σταυροδρόμι. Στον ευρωπαϊκό χώρο υπάρχει ένας πολύ περιορισμένος αριθμός εταιριών που προέκυψαν από συγχωνεύσεις όπως η βρετανική BAE SYSTEMS, η EUROPEAN AERONAUTIC DEFENCE SPACE CO, που σχηματίστηκε από τη συγχώνευση των κορυφαίων αεροναυπηγικών εταιριών της Γερμανίας, της Γαλλίας και της Ισπανίας. Τους Ευρωπαϊκούς "γίγαντες" ανταγωνίζονται οι Αμερικανικοί "κόλοσσος" που επι-

κροτούν, όπως τουλάχιστον φαίνεται, τις προσπάθειες των ευρωπαϊκών εταιριών να γίνουν πιο αποτελεσματικές, ανησυχούν όμως, μήπως κυριαρχήσουν στις ευρωπαϊκές αγορές και περιορισθούν Ευρωπαίοι και Αμερικανοί στις αντίστοιχες αγορές των. Καταγράφεται μια τάση οι ευρωπαϊκές χώρες να προμηθεύονται ευρωπαϊκής προέλευσης προϊόντα. Στην περίπτωση αυτή, εάν τα προϊόντα των ευρωπαϊκών και αμερικανικών εταιριών δεν είναι απόλυτα συμβατά, θα υπάρξουν δυσχερείες στη στρατιωτική συνεργασία ΗΠΑ και Ηπειρωτικής Ευρώπης. Σε πρώτες ενδείξεις τέτοιων οδυνημών συμβατότητας παρουσιάσθηκαν στον πόλεμο του Κοσσυφοπέδιου, κυρίως σε θέματα επικοινωνιών. Πολύ πρόσφατα, (τέλος Ιουλίου), έξη ευρωπαϊκές χώρες (Αγγλία, Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία, Ισπανία και Σουηδία), υπέγραψαν μια συνθήκη για την ομογενοποίηση της πολιτικής των αμυντικών βιομηχανιών και για την προώθηση του "εναρμονισμού των στρατιωτικών απαιτήσεων". Όλοι αναγνωρίζουν, και οι πόλεμοι τόσο στον Περσικό Κόλπο όσο και κατά της Γιουγκοσλαβίας το τεκμηριώνουν, ότι το τεχνολογικό χάσμα για τη διεξαγωγή πολέμου ανάμεσα στις ΗΠΑ και τον υπόλοιπο κόσμο, διευρύνεται γεωμετρικά. Το βέβαιο είναι ότι ο πόλεμος της βιομηχανίας των όπλων θα συνεχισθεί με ορισμένο ρυθμό, ανεξάρτητα εάν διαλύουμε περίοδο πολέμου ή ειρήνης και άρχισαν ήδη να καταγράφονται σημεία διαμόρφωσης των δύο κόσμων, αυτών που ωφελούνται από την κυριαρχία των νόμων της αγοράς, και αυτών που περιθωριοποιούνται. Για τη χώρα μας δεν τίθεται το δίλημμα αν θα συμπορευθούμε με την παγκοσμιοποίηση. Είμαστε υποχρεωμένοι να αξιοποιήσουμε τις ευνοϊκές συγκυρίες που διαμορφώνονται για να ενισχύσουμε την παρουσία μας και στην Αμυντική Βιομηχανία. Σε στόχος μας αυτός όμως, θα αποδειχθεί ανέφικτος εάν η πολιτεία δεν εξασφαλίσει τις προϋποθέσεις για την ανάπτυξη της Αμυντικής μας Βιομηχανίας.

Η εξοπλιστική προσπάθεια κάθε χώρας αποτελεί αντικείμενο δικαιολογημένου ενδιαφέροντος γειτονικών χωρών για ευνοήτους λόγους. Είναι φυσικό το ενδιαφέρον αυτό να μην εστιάζεται μόνο σε επιπτώσεις στρατιωτικής ισχύος ή ισορροπιών που προκύπτουν από τις προμήθειες κύριου στρατιωτικού υλικού αλλά και από απόφραξη πολεμικού δόγηματος ή δογματικών προεκτάσεων, ανιχνεύονται εν-

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ

δείξεις που μας παρέχουν τα τεχνικά και τα ευρύτερα επιχειρησιακά χαρακτηριστικά του υπό προμήθεια οπλικού συστήματος. Οι ενδείξεις αυτές αποτελούν αδιάφραστα στοιχεία προθέσεων σε επίπεδο εθνικής στρατηγικής και της εθνικής στρατιωτικής στρατηγικής που έχει σχεδιασθεί να την υλοποιήσει. Είναι επίσης αλήθεια ότι τόσο οι τάσεις που καταδεικνύει η σύνθεση των οπλικών συστημάτων που διαθέτει η χώρα, όσο και οι ενδείξεις που προκύπτουν από τα ιδιαίτερα επιχειρησιακά χαρακτηριστικά όρισμένων κατηγοριών πολεμικού υλικού, αποτελούν στοιχεία τουλάχιστον ως προς τις προθέσεις, πολύ πιο αξιόπιστα από τις επίσημα διακηρυγμένες θέσεις της υπόψη χώρας. Η δημιουργία ενός τερατίου αποβλακτικού στόλου, συγκεντρωμένου μάλιστα σε συγκεκριμένη περιοχή ειδικού ενδιαφέροντος από γειτονική χώρα, η απόκτηση βαρέων μεταφορικών επιθετικών ελικοπτήρων, είναι αξιόπιστα στοιχεία, ιδιαίτερα αποκαλυπτικά, συγκεκριμένων επιδιώξεων. Όταν δε οι επιδιώξεις μένουν αναλλοίωτες. Οι εξοπλισμοί που σήμερα πραγματοποιούνται με συνθήκες μεγάλης δημοσιότητας αποτελούν το πιο αξιόπιστο στοιχείο εθνικής στρατηγικής και συνιστούν και διάφραση όλων όσων θεωρούν ότι στις σχέσεις μας με τα άλλα γειτονικά κράτη η ισχύς των όπλων ανήκει στο παρελθόν και βασίζουν την πολιτική τους συμπεριφορά στο ότι η εποχή που έρχεται θα είναι μια ειρηνική περίοδος όπου οι διαφορές μας θα λύνονται "πολιτισμένα".

Προσβλέποντας στην ασφάλεια και την πρόοδο και παρά τα τεράστια εσωτερικά μας προβλήματα, πρέπει να εκμεταλλευτούμε τις δυνατότητες, τη διανοήση και τους πόρους που διαθέτουμε.

ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΕΛΛΑΔΟΣ - ΤΟΥΡΚΙΑΣ

Με αφορμή τα δημοσιεύματα του τύπου, που αναφέρονται στα της φιλοξενίας τουρκικών μαχητικών αεροσκαφών στην Ελλάδα, την απόβαση Τούρκων πεζοναυτών στην Κυπαρισσία και τον ελλημενισμό ελληνικών πολεμικών πλοίων στη Σμύρνη κατά τη Νατοϊκή άσκηση "Dynamic Mix", που προβάλλονται στο πλαίσιο της επιχειρούμενης προσέγγισης Ελλάδος - Τουρκίας, ενθυμήθηκα ορισμένες πυκνές μιας προηγούμενης προσπάθειας προσέγγισης των δύο χωρών, εκείνης του 1988.

Η "προσέγγιση" εκείνη ξεκίνησε πομπωδώς με το απαράδεκτο για τα εθνικά μας συμφέροντα ανακοινωθέν του DAVOS του Ιανουαρίου του 88, οριοθετήθηκε με μία σειρά ανακοινωθέντων τύπου πρωθυπουργικών λόγων και συμφωνιών, μεταξύ των οποίων και το μνημόνιο Παπούλια - Γιλμάζ των Αθηνών του Μαΐου 88, για να ξεθυμάνει σχεδόν αμέσως, όταν από τις επαφές έγινε ξεκάθαρο ότι η Ελλάς δεν είχε διαθέσει για παρασυρθεί σ'ένα εφ'όλης της ύλης διάλογο για τα υποτιθέμενα "προβλήματα", τα οποία, κατά την επίμονη άποψη της γείτονας, υπήρχαν μεταξύ των δύο χωρών.

Ενθυμούμαι λοιπόν ότι σ'όλη εκείνη τη διαδικασία, στην οποία έτυχε να εμπλακώ άμεσα ως μέλος των επιτροπών διαπραγματεύσεων, ο κεντρικός στόχος των τουρκικών μεθοδεύσεων ήταν να οδηγήσουν τα πράγματα τελικά σε μία κατάσταση συγκυριακής/συνδιαχείρισης στο Αιγαίο.

Πράγματι προς την κατεύθυνση αυτή απεβλήσαν όλες οι "προτάσεις" τους, όπως η ανάγκη συζητήσεων των "προβλημά-

των", η αμειβία "συμφωνία" για την επιχειρησιακή εκπαίδευση των δύο στόλων στο Αιγαίο, η ανταλλαγή επι-

σκέψεων πολεμικών πλοίων κ.α.

Εμείς τότε, αναφορικά με τις "προτάσεις" που μνημονεύω, αρνηθήκαμε να "προσεγγίσουμε", διότι πιστεύαμε ότι δεν υπάρχουν προβλήματα αλλά επεκτατικές/αναθεωρητικές απαιτήσεις της γείτονας, ότι εάν οι κινήσεις των πολεμικών εικατέρωθεν γίνονται σύμφωνα με τον διεθνή νόμο, δεν υπάρχει λόγος να τις συναποφασίζουμε εκ των προτέρων και τέλος ότι είναι τουλάχιστον πρόκληση προς τη νοημοσύνη και το φιλότιμο του λαού μας να ανταλλάσσουμε έθιμοιτικές επισκέψεις πολεμικών πλοίων υπό την ακία των τουρκικών παραβάσεων του F.I.R. Αθηνών, των παραβάσεων του εθνικού εναερίου χώρου μας και την απειλή του CASUS BELLI εάν θα τολμούσαμε να ασκήσουμε τα νόμιμα δικαιώματά μας.

Διερωτώμενος σήμερα τί άλλαξε από τότε στη συμπεριφορά της Τουρκίας, που να δικαιολογεί κάποια αισιόδοξια ουσιαστικής προσέγγισης των δύο χωρών, βλέπω δυστυχώς ότι έχουμε απέναντί μας μία χώρα αμετακίνητη στις θέσεις και τις επιδιώξεις της, τις οποίες μάλιστα σκληρύνει και διευρύνει (π.χ. απόφαση Τουρκικής Εθνοσυνέλευ-

Ναυάρχου ε.α.
Ε. ΛΑΓΑΡΑ Π.Ν.
Επίτιμου Αρχηγού ΓΕΝ

σης της 8-6-95, γκριζες ζώνες στο Αιγαίο, Ίμια, πύραυλοι S-300 κ.λ.π.). Φαίνεται έτσι η γείτων να εννοεί την προσέγγιση, ως προσέγγιση της Ελλάδος προς τις τουρκικές θέσεις.

Πρόσφατα χαρακτηριστικά δείγματα των τουρκικών διαθέσεων υπήρξαν: η δήλωση του Τούρκου Υπουργού Επικρατείας ότι: "Αν η Ελλάδα παραπληθεί από την αξίωση των 12 μιλίων και σταματήσει τον εξοπλισμό των νησιών, τότε μπορεί να βρεθεί λύση που θα αντιμετωπίζει όλα τα θέματα ολοκληρωμένα", η δήλωση του κ. Τζεμ για το Κυπριακό ότι "με τις παρούσες συγκυρίες η Τουρκία μπορεί να εληγήσει καλύτερα στον ξένο παράγοντα τις ιδιαιτερότητες του προβλήματος", δηλαδή τις πάγιες τουρκικές θέσεις, αλλά και η άρνηση της Τουρκίας να καταθέσει σχέδια πιπρήσεων στις ελληνικές αρχές κατά την άσκηση "Dynamic Mix".

Υπό το φως των προλεχθέντων κατασώμεν πλήρως την προσπάθεια της ελληνικής πλευράς για ειρήνη και ηρεμία μέσω των ελληνοτουρκικών επαφών, όμως δυσκολεύομαι να κατανοήσω πως είναι δυνατή μία έντιμη και ασφαλή για την Ελλάδα προσέγγιση των δύο χωρών.

Τρία πράγματα είναι λιγότερα από όσα εμείς οι Έλληνες νομίζουμε: η εξυπνάδα μας, οι αρετές μας και οι διεθνείς φίλιες μας.

Τρία πράγματα είναι προσωρινά: ο ήλιος του χειμώνα, οι όρκοι της γυναίκας και οι διεθνείς φίλιες.

Η ΔΙΕΞΟΔΟΣ ΤΗΣ....."ΜΗ ΛΥΣΗΣ"

Κατά τον γνωστό ποιητή μας....."οι βάρβαροι ήσαν μια κάποια λύση" για την αρχαία Ρώμη. Μακράν πολύ, του να είναι για τη σημερινή Ελλάδα οι γείτονές μας Τούρκοι μια κάποια λύση, γεγονός παραμένει ότι οι ελληνοτουρκικές σχέσεις, έχουν την πρώτη θέση στη λίστα θεμάτων της εξωτερικής μας πολιτικής και απορροφούν το μείζον.....της προσπάθειας και του χρόνου του αντίστοιχου υπουργείου μας.

Αν όντως η πολιτική είναι η τέχνη του εφικτού, είναι απορίας άξιον, τι το εφικτόν υπάρχει στα ζητήματα που μονομερώς οι Τούρκοι έχουν δημιουργήσει, κατά παράβαση Συνθηκών και Διεθνούς Δικαίου. Διότι, πολύ απλά, αν αφαιρέσουμε αυτό της υφαλοκρηπίδας που έχουμε αποδεχθεί ότι πρέπει να ρυθμισθεί από Διεθνές Όργανο, όλα τα άλλα ζητήματα δεν έχουν περιθώρια "εφικτού", ως μη διαπραγματεύσιμα. Επομένως πού στοχεύουμε στη μετά Ελσίνκι εποχή, τη στιγμή που και η ανυποχώρητη Τουρκία επιμένει στον απ'ευθείας διάλογο.....επί των μη διαπραγματεύσιμων;

Δεν μένει παρά να σκεφθούμε την πολιτική της "μη λύσης", αν αυτή είναι πολιτική. Δηλαδή χωρίς καμία αλλαγή στο status quo, ως κρατήσει η κάθε πλευρά τις θέσεις της και ως προχωρήσουν μόνο, σε όσα από κοινού και με ισοβαρές αμοιβαίο όφελος μπορούν να προχωρήσουν. Η οσειρογενής "προσέγγιση" έχει ήδη επιδράσει

στην πολιτική προς αυτή την κατεύθυνση. Μία πολιτική που ήδη μαρτυρείται από τις Συμφωνίες που έχουν πρόσφατα υπογραφεί, από τη συννόκηση σε Νατοϊκές δραστηριότητες, από τις επιχειρηματικές, πολιτιστι-

Στρατηγού κ.α. Δ. ΣΚΑΡΒΕΛΗ
Επιτίμου Αρχηγού ΓΕΕΘΑ

κροχρόνιες πολιτικές και κοινωνικές ζυμώσεις και ανακατατάξεις, που βγαίνουν έξω από τα χρονικά όρια του κειμένου του Ελσίνκι. Παράλληλα, θέλουν και ηρεμία με τους γείτονες (της).

Αλλά και για τους

κές, αθλητικές και άλλες πρωτοβουλίες. Με άλλα λόγια, να εξευρεθεί ένα modus vivendi και ως παραπεμφθούν τα καυτά θέματα σε άλλους καιρούς.

Εξ'άλλου, και για την Τουρκία, η ευρωπαϊκή πορεία της και η όποια αλλαγή στάσης της στα θέματα που μας αφορούν, προϋποθέτει βασικές εσωτερικές αλλαγές, που αγγίζουν την ουσία της πολιτειακής και κρατικής φυσιογνωμίας της. Τέτοιας έκτασης και βάθους αλλαγές - αν ποτέ γίνουν και φθάσουν σε κατάληξη - απαιτούν μα-

κροχρόνιες πολιτικές και κοινωνικές ζυμώσεις και ανακατατάξεις, που βγαίνουν έξω από τα χρονικά όρια του κειμένου του Ελσίνκι. Παράλληλα, θέλουν και ηρεμία με τους γείτονες (της). Αλλά και για τους δύο άλλους συντελεστές, την Ε.Ε. και τις Η.Π.Α., γιατί τάχα, μία τέτοια εξέλιξη να μην είναι αποδεκτή; Ως προς την Ε.Ε. είναι διαπιστωμένο ότι δεν υπάρχει καμία σφοδρή επιθυμία για ταχεία ένταξη της γείτονος. Τουλάχιστον, υπάρχει πολύς προβληματισμός και πολλοί ευρωπαίοι εξέχοντες - πρόσφατα ο κ. Ζιοκάρ ντ'Εστρέν - δεν βλέπουν με καλό μάτι την ένταξη. Τους αρκεί η προ-

επιτιμία για ταχεία ένταξη της γείτονος. Τουλάχιστον, υπάρχει πολύς προβληματισμός και πολλοί ευρωπαίοι εξέχοντες - πρόσφατα ο κ. Ζιοκάρ ντ'Εστρέν - δεν βλέπουν με καλό μάτι την ένταξη. Τους αρκεί η προ-

τους ενδιαφέρει, από τη στιγμή που έχουν εμπλακεί στα ελληνοτουρκικά, ιδιαίτερα όταν έχουν να αντιμετωπίσουν και τόσα άλλα θέματα.

Ως προς τις ΗΠΑ, αυτές έχουν επενδύσει στρατηγικά στην Τουρκία, ιδίως στο χώρο της, για τα προς την Κεντρική Ασία και Μ.Α. σχεδιά τους και θέλουν την εξασφάλιση της γείτονος δια της Ε.Ε. Επιθυμούν την ένταξη της και αδιαφορούν για τα "κριτήρια", όμως αντιλαμβάνονται τις δυσκολίες και τελικά θα πρέπει να αποβλέπουν και αυτές στην ηρεμία και τη "σταθερότητα" στο χώρο. Η συντήρηση της προσέγγισης και κάποια μέτρα οικοδόμησης εμπιστοσύνης στο Αιγαίο, τους είναι θετική εξέλιξη και η βράβευση των δύο υπουργών - κ.κ. Παπανδρέου και Τζερμ - στην Ουάσινγκτον γι'αυτό ακριβώς έγινε και σ'αυτό απέβλεπε.

Στις ελληνοτουρκικές σχέσεις ανέκαθεν εδδόποζε το Κυπριακό πρόβλημα. Όμως όπως διαμορφώνονται σήμερα τα πράγματα, μία εξέλιξη όπως η παραπάνω, δεν σημαίνει καθόλου στασιμότητα στο Κυπριακό. Δεν σημαίνει ανακοπή των διακοινοτικών προσπαθειών, ούτε της ενταξιακής προς την Ε.Ε. πορείας. Η όποια ύφεση στα ελληνοτουρκικά δεν είναι απαραίτητως βλαπτική για την κυπριακή υπόθεση.

Η "μη λύση" λοιπόν ίσως να προσφέρεται σαν πρόσκαιρη κατάσταση, σαν κάποια διεξόδος,

ΤΑ ΕΞΟΠΛΙΣΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Του Π. ΓΑΒΑΘΑ
Πολιτικού Επιστήμονος

Η πρόθεση επεκτατισμού της Τουρκίας προς το Αιγαίο αποτελεί τη μοναδική σοβαρή στρατιωτική απειλή κατά της Ελλάδας. Μπροστά στον υπαρκτό κίνδυνο, η Ελλάδα όφειλε να αναπτύξει ένα επίπεδο άμυνας που θα της εξασφάλιζε την εδαφική κυριαρχία, αλλά και την απρόσκοπτη οικονομική ανάπτυξη.

Η κατάρτιση και εφαρμογή των κυλιόμενων πενταετών εξοπλιστικών προγραμμάτων των γνωστών ως ΕΜΠΑΕ, σ' αυτόν ακριβώς τον σκοπό σταχεύουν. Χάρη στα προγράμματα αυτά η Ελλάδα μπορεί να δημιουργήσει με ασφάλεια τις προϋποθέσεις για την ενίσχυση της ανταγωνιστικής θέσης στο διεθνή χώρο. Κατά τις τρεις τελευταίες δεκαετίες σχεδιάσθηκαν, εξαγγέλθηκαν και ήδη εφαρμόζονται εξοπλιστικά προγράμματα, τα οποία αποσκοπούν στη βελτίωση της αποτρεπτικής ικανότητας της Ελλάδας. Επιδιώκεται η στρατιωτική ποιοτική εξασφάλιση του αντιπάλου, η προώθηση του εκσυγχρονισμού των Ε.Δ. και η σύζευξη της οικονομίας με την εθνική άμυνα.

Τα ελληνικά εξοπλιστικά προγράμματα σχεδιάζονται σύμφωνα με το χαρακτηριστικό του δόγματος αποτρεπτικής στρατηγικής των Ε.Δ. Από το 1996, νέες έννοιες στρατηγικής και τακτικής, όπως ισοδύναμο τετελεσμένο και η ευέλικτη ανταπόδοση, προσδίδουν νέα μορφή στο εθνικό στρατηγικό δόγμα. Για να καταστεί ιωστόσο εφαρμόσιμη η νέα σύνθετη στρατηγική επιβάλλεται ο εκσυγχρονισμός των Ε.Δ. με νέα σύγχρονα οπικά και ηλεκτρονικά συστήματα. Το βασικό ερώτημα που τίθεται είναι αν η μερική αναμόρφωση του στρατιωτικού δόγματος των Ε.Δ. συμβαδίζει με το πνεύμα των τελευταίων ΕΜΠΑΕ. Η ελληνική στρατηγική δεν διαθέτει μέχρι τώρα τα κύρια χαρακτηριστικά του Νατοϊκού FOFA (Follow on Forces Attack). Η υλοποίηση του εξοπλιστικού προγράμματος 1996-2000 έθεσε τις βάσεις για εκσυγχρονισμό των Ε.Δ. σύμφωνα με το πρότυπο αυτό. Βασικός στόχος του ΕΜΠΑΕ 1996-2000 ήταν η κάλυψη των επιχειρησιακών απαιτήσεων των Ε.Δ. με την αντικατάσταση οπλικών συστημάτων που δεν ανταποκρίνονται πλέον στις συνθήκες του σύγχρονου επιχειρησιακού περιβάλλοντος και την αγορά νέων σύγχρονων τεχνολογιών. Ωστόσο, καθίσταται αναγκαία η πιστή τήρηση συγκεκριμένων αρχών, που αφορά στην επιλογή και την ένταξη των συστημάτων στις Ε.Δ. όπως είναι:

• Το ισοζύγιο κόστους - αποτελεσματικότητας,

• Η τεχνική υποδομή, η διαθεσιμότητα και η διατηρησιμότητα,
• Τη τεχνολογική αναβάθμιση,
• Η ποιοτική - ποσοτική διάσταση της αγοράς των συστημάτων,
• Η πολυπλοκότητα ως πολλαπλασιαστής ισχύος,
• Τα αντισταθμιστικά ωφέλη.

Από την άλλη πλευρά, η τοποθέτηση του ζητήματος της ελληνικής αμυντικής βιομηχανίας πρέπει να τεθεί σε νέες οργανωτικές και θεσμικές δομές, ώστε να επιτυγχάνεται η συμμετοχή της εγχώριας βιομηχανίας με υψηλά ποσοστά στην υλοποίηση των ΕΜΠΑΕ. Στην περίπτωση αυτή θα πρέπει να ληφθούν υπόψη:

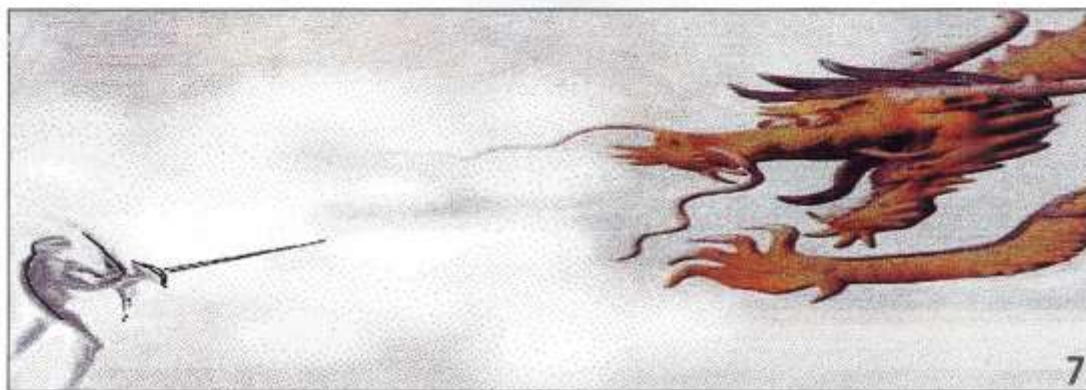
• Η πολυπλοκότητα του συστήματος σε σχέση με τις δυνατότητες της βιομηχανίας που θα αναλάβει ενδοχόμενος την κατασκευή του,
• Το υψηλό κόστος κατασκευής των συστημάτων.

• Η τεχνολογική εξελιξη τους, ώστε να διασφαλισθεί μακροπρόθεσμα η βιωσιμότητα της επένδυσης.

• Η δημιουργία υγιούς και ανταγωνιστικής εθνικής Αμυντικής Βιομηχανίας, ο περιορισμός της εγχώριας παραγωγής σε προϊόντα ανταγωνιστικά, ο σχεδιασμός και η υλοποίηση των επενδυτικών προγραμμάτων.

Είναι γνωστό ότι η Τουρκία, χάρη στην αγγλοσαξωνική πολιτική, έχει αναβαθμίσει τη γεωστρατηγική της θέση στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου. Με δεδομένη την αύξηση της στρατιωτικής ισχύος της μέσω της εκπόνησης πολυετών εξοπλιστικών προγραμμάτων επιδιώκει άμεσα να δημιουργήσει τετελεσμένα γεγονότα στο Αιγαίο. Αν η Ελλάδα κατορθώσει μέσω των εξοπλιστικών προγραμμάτων να διατηρήσει την ισορροπία δυνάμεων με την Τουρκία, το κόστος της τουρκικής επιθετικότητας θα είναι μεγαλύτερο από το όφελος. Τότε η Τουρκία θα διαπιστώσει ότι ο στρατιωτικός ανταγωνισμός με την Ελλάδα οδηγεί σε αδιέξοδο. Η ενίσχυση λοιπόν της αμυντικής ισχύος της χώρας μας μέσω της ορθολογικής εκπόνησης εξοπλιστικών προγραμμάτων θα εξασφαλίσει την ισορροπία δυνάμεων εναντίον του πιο απειλητικού threat balancing.

Είναι βασικό αξίωμα ότι αυτοδύναμη στρατιωτική ισχύς και αποτελεσματική διπλωματία διασφαλίζουν την αποτρεπτικότητα.

ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ

Διαβάζοντας την Ιστορία του Θουκυδίδη συναντούμε παρεκβάσεις των οποίων το περιεχόμενο αφορά τα στρατιωτικά θέματα του Πελοποννησιακού Πολέμου, "αυτής της διαμάχης που αποτελεί ένα έξοχο δείγμα όλων των όψεων ενός πολέμου της αρχαιότητας" έλαβε χώρα στη γη και στη θάλασσα, χρησιμοποιήθηκαν τακτικές επιθετικές και αμυντικές, στρατηγικές πολέμου φθοράς και πολέμου αποφασιστικών ενεργειών", δηλαδή στοιχεία τεχνικά όπως ο οπλισμός των στρατιωτών, ή η χρησιμοποίηση των όπλων, η παρουσίαση ορισμένων στρατηγικών σχεδίων και η περιγραφή των συνηθειών των στρατιωτικών σωμάτων. Πιο συγκεκριμένα, πρόκειται για παρατηρήσεις στρατηγικές πάνω στις στρατιές και τους στόλους, πάνω στην τεχνική των στρατηγών, πάνω στον οπλισμό, πάνω στην έκβαση των μαχών και πάνω σε ορισμένες οχυρές θέσεις. Οι στρατιωτικές αναλύσεις του Θουκυδίδη χαρακτηρίζονται καμιά φορά από μία τέτοια επιμονή και ακρίβεια στην περιγραφή που θα λέγαμε ότι ασχολείται με ιδιαίτερη προσωπική απασχόληση.

Πα' όλα αυτά αναφέρουμε την απογοητευτική διαπίστωση του Γάλλου καθηγητή D.Rheault πάνω στον επιφανειακό χαρακτήρα αυτών των στρατιωτικών παρατηρήσεων: "είναι αυτονόητο ότι ορισμένοι ιστορικοί της αρχαιότητας εγκαινίασαν την μελέτη των αρχαίων πολέμων

και μερικοί μάλιστα έφθασαν στο σημείο να συναγάγουν συμπεράσματα. Ο Ηρόδοτος, ο Θουκυδίδης, ο Ξενοφώντας, ο Πολύβιος και ο Καίσαρας αποτελούν λαμπρά παραδείγματα. Αντίθετα, αυτοί οι συγγραφείς δεν ανέπτυξαν ποτέ μία στρατηγική σκέψη εφαρμοσμένη στο σύνολο των συρράξεων που θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί σαν θεωρητική βάση για το φιλοσοφικό στοχασμό. Ποτέ ένας συγγραφέας κλασσικός δεν κατάφερε να φθάσει το επίπεδο της συνθετικής διανόησης του Sun-Tzu, H.A.Jomini και του Carl von Clausewitz. Ακόμη και στο ιστορικό επίπεδο λίγοι ανέλυσαν τις συρράξεις μένοντας αντικειμενικοί όπως ο Hans Delbruck, J.F.C.Fuller ή ο Sir Basil Liddell Hart. Επίσης η Yvon Garlan μας αποθαρρύνει όταν χαρακτηρίζει σαν "χλιαρή" τη στρατιωτική "φλέβα" του Θουκυδίδη: "ο Θουκυδίδης μπορούσε να εισαγάγει μία καινούργια διάκριση ανάμεσα στις αφορμές και τις βαθύτερες αιτίες της σύγκρουσης μεταξύ Αθηνών και Σπάρτης και να ανακαλύψει την έννοια της πολιτικής της εξουσίας. Αλλά όλες αυτές οι επεξηγήσεις βρίσκονται στην πραγματικότητα σε ένα ασθενές επίπεδο θεωρητικής επεξεργασίας. Υπερβολικά αόριστες ή υπερβολικά απλές μοιάζουν να επιπλέουν στην επιφάνεια των γεγονότων, γιατί δεν λαμβάνουν υπ' όψιν άμεσα ή έμμεσα το πολεμικό φαινόμενο στη γενική του μορφή.

Σε αντίθεση με τις προηγούμενες εκτιμήσεις πιστεύουμε ότι ο Θουκυδίδης είναι άξιος μιας θέσης εντελώς ξεχωριστής στο πάνθεον των στρατιωτικών συγγραφέων. Εξάλλου, η παρατήρηση της J. de Ramilly πάνω στην εξέλιξη της στρατιωτικής ιστορίας και την καινοτομία την εισαγόμενη από τον Θουκυδίδη ενισχύει αυτή την εκτίμηση. Ο Θουκυδίδης ίσως δεν άγγιξε ποτέ το βαθμό διανόησης των "ιερών τερά-

των" της θεωρίας του πολέμου, δηλαδή της Στρατηγικής και της Τακτικής και προφανώς δεν υπάρχει κανένα κοινό σημείο ανάμεσα στην Ιστορία του Πελοποννησιακού Πολέμου και τα έργα του Carl von Clausewitz "Vom Kriege", ή τα 13 άρθρα του Sun Tse και το Εγχειρίδιο της Τέχνης του πολέμου του Antoine-Henri Jomini. Πράγματι ο Θουκυδίδης δεν ασχολείται άμεσα με τον ορισμό της στρατηγικής και της τακτικής, δηλαδή με τη θεωρητική παρουσίαση και την ανάλυση ορισμένων αξιωμάτων που μπορούν να οδηγήσουν σε νίκη στο πεδίο της μάχης. Ο Α.Πλαϊός παρατηρεί εύστοχα στο σύγγραμά του "οι διεθνείς σχέσεις και η στρατηγική στο Θουκυδίδη" ότι στο έργο του Θουκυδίδη βρίσκουμε για πρώτη φορά την εγγραφή μιας ολοκληρωμένης θεωρίας πάνω στη στρατηγική, δηλαδή πώς τα κράτη μπορούν να διαφυλάξουν την ασφάλειά τους. Ο Θουκυδίδης ήταν ο πρώτος που διέτυπωσε τις ιδέες που ανέπτυξε αργότερα ο διάσημος γερμανός ιστορικός Hans Delbruck πάνω στους δύο βασικούς τύπους της στρατηγικής, δηλαδή τη στρατηγική της εκμηδένισης (Niederwerfungsstrategie) που υιοθέτησαν οι Λακεδαιμόνιοι και τη στρατηγική της εξάντλησης (Ermattungsstrategie) που υιοθέτησαν οι Αθηναίοι. Η ιδιαιτερότητα του έργου του Θουκυδίδη συνίσταται στο να περιγράφει και να αναλύει την εξέλιξη ενός πολέμου μακράς διάρκειας παρουσιάζοντας όλες τις πολιτικές, οικονομικές και στρατιωτικές συνθήκες. Έτσι, θα μπορούσαμε να πούμε ότι ο ιστορικός μας πραγματοποιεί καμιά φορά θεωρητικές γενικεύσεις πάνω στην οργάνωση του στρατού, την ψυχολογία των στρατιωτών και τη δυναμικότητα των αντιδράσεων των στρατηγών" αυτές οι γενικεύσεις μας παραπέμπουν κατά κάποιο τρόπο στο ύφος των 13 άρθρων του Sun Tse. Ο συγγραφέας μιλά για τον πόλεμο αφηρημένα σαν

Ο “ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ”

Δρ. Β. ΠΟΘΟΥ

να ήθελε να δώσει οδηγίες λειτουργίας μιας μηχανής. Θα θέλαμε να επιμεινουμε περισσότερο πάνω σ' αυτό το αφηρημένο ύφος που συνοδεύει τη στρατιωτική θεωρία του Θουκυδίδη για να αποδείξουμε ότι όχι μόνο δεν είναι αδιάφορος στις στρατιωτικές δραστηριότητες, αλλά ενδιαφέρεται επίσης και για τη θεωρητική βάση του πολέμου, δηλαδή τη στρατηγική και τη τακτική.

Εντυπωσιακή είναι πάντα η παρατηρητικότητα και η διεισδυτικότητα του πνεύματος του Θουκυδίδη: ο πρωταρχικός του στόχος είναι να παρουσιάσει την πραγματική εικόνα του στρατού στη συνέχεια ασχολείται με τη “φιλοσοφία” των κινήσεων του στρατού. Έτσι, ο αναγνώστης μπορεί πιο εύκολα να αντιληφθεί την εξέλιξη του πολέμου, όπως αυτή πραγματώνεται μέσα από επί μέρους συγκρούσεις που υποδηλώνουν το τελικό αποτέλεσμα. Όσον αφορά τις στρατιωτικές παρατηρήσεις μέσα στις δημηγορίες των διαφόρων στρατιωτικών αρχηγών, ως υπογραμμίζουμε την τεράστια σημασία τους, αφού αντανακλούν προφανώς τις πεποιθήσεις ή τουλάχιστον τις αντιλήψεις του ιστορικού. Έτσι καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι τα στρατιωτικά σχόλια του Θουκυδίδη συνιστούν έναν συνδυασμό στρατηγικών και τακτικών παρατηρήσεων πάνω στην τοποθέτηση και τη κίνηση των στρατευμάτων και ψυχολογικής ερμηνείας των αντιδράσεων των στρατιωτών. Αυτή η διαπίστωση αποκτά ιδιαίτερο ενδιαφέρον κυρίως όταν την εξετάζουμε σε parallelellισμό με την εξέλιξη της ελληνικής στρατιωτικής ιστορίας που θα γνωρίσει έναν αιώνα αργότερα μία αληθινή επανάσταση. Η παραίτηση του R.Schulz ότι αυτή η στρατιωτική επανάσταση δεν μπόρεσε να απορροφηθεί από την κοινωνία της Πόλεως-Κράτους εξ αιτίας της συντηρητικής στρατιωτικής της δομής είναι αποκα-

λυπτική για τη σημασία των κοινωνικοπολιτικών συνεπειών του στρατιωτικού σταθμού. Αυτή η ιστορική εξέλιξη των στρατιωτικών πραγμάτων αποκαλύπτει ότι μία στρατιωτική ανακατάταξη μπορούσε να αναστατώσει μία ολόκληρη κοινωνία, επειδή κατά την αρχαιότητα ο ρόλος του στρατού και του στόλου ήταν πρωταρχικός όχι μόνο στο πεδίο της μάχης αλλά και στην κοινωνική ισορροπία. Η J. de Romilly υπογραμμίζει την καινοτομία του στρατιωτικού πνεύματος του Θουκυδίδη και επιμένει στη διάκριση ανάμεσα στη διαύγεια των νοημάτων και την πρόβλεψη: “είναι αλήθεια πως κανένας ιστορικός δεν προχώρησε τόσο μακριά προς την κατεύθυνση αυτή όσο ο Θουκυδίδης και δεν αξιωσε τόσο διαύγεια νοημάτων. Έπειτα από εκείνον, οι δύο έννοιες της διαύγειας των νοημάτων και της πρόβλεψης διασπώστηκαν” η λεπτομερειακή αφήγηση ξαναπήρε το προβάδισμα. Η προσπάθεια του Θουκυδίδη να τα ανάγει όλα στη λογική έμεινε μία εξαίρεση. Αυτός υπήρξε ο πρώτος ορθολογιστής ιστορικός που δεν ανέκεται τους συμβιβασμούς. Μετά από εκείνον, οι συμβιβασμοί θα γίνουν απαραίτητοι πια στην ιστορία”.

Για τους λόγους αυτούς η επιστημονική μας συνείδηση μας απαγορεύει να συμπεριλάβουμε τον Θουκυδίδη στην ομάδα εκείνων των ιστορικών της αρχαιότητας που αδιαφορούν για τα στρατιωτικά ζητήματα. Θα μπορούσαμε μάλιστα να φανούμε περισσότερο τολμηροί και να υποστηρίξουμε ότι μέσα στο έργο του συναντούμε για πρώτη φορά τις θεωρίες του Carl von Clausewitz σχετικά με τις αρετές του καλού στρατιωτικού αρχηγού σε συνδυασμό κυρίως με τα πορίσματα του Βρασίδα και του Ερμοκράτη. Ο Θουκυδίδης παραμένει πάντα ένας συγγραφέας εκπληκτικής εμβέλειας.

ΠΕΡΙΜΕΝΟΝΤΑΣ ΤΟΥΣ ΒΑΡΒΑΡΟΥΣ

- Τι περιμένουμε στην αγορά συναντησμένοι;
Είναι οι βάρβαροι να φθάσουν σήμερα.
- Γιατί μέσα στη Σύγκλητο μια τέτοια απροξία;
Τι κάθοντ' οι Συγκλητικοί και δεν νομοθετούν;
Γιατί οι βάρβαροι θα φθάσουν σήμερα.
Τι νόμους πια θα κάνουν οι Συγκλητικοί;
Οι βάρβαροι σαν έλθουν θα νομοθετήσουν.
- Γιατί ο αυτοκράτωρ μας τόσο προύσκηόθη
και κάθεται στην πόλεως την πιο μεγάλη πύλη
στον θρόνο επάνω, επίσημος, φορώντας την κορώνα;
Γιατί οι βάρβαροι θα φθάσουν σήμερα.
Κι ο αυτοκράτωρ περιμένει να δεχθεί τον αρχηγό τους. Μάλιστα είπαμε για να του δώσει μια περιγραφή. Εκεί του έγραψε τίτλους πολλούς κι ονόματα.
- Γιατί οι δυο μας ύπατοι κ' οι πραιτορες έβγηκαν
σήμερα με τις κόκκινες, τες κεντημένες τούγες
γιατί βροχάλια φόρεσαν με τούσους αμειβάτους,
και δαχτυλίδια με λαμπρά, γυαλιστερά σμαράγδια,
γιατί να πιάσουν σήμερα πολύτιμη μπαστούνα
κι ασήμια και μαλάματα έκτακτα σκαλισμένα;
Γιατί οι βάρβαροι θα φθάσουν σήμερα
και τέτοια πράγματα θαρπώνουν τους βαρβάρους.
- Γιατί κ' οι άδοι ρήτορες δεν έρχονται σαν πάντα
να βγάλουνε τους λόγους τους, να πούνε τα δικά τους;
Γιατί οι βάρβαροι θα φθάσουν σήμερα,
κι αυτοί βαριούντ' ευφρόδειες και δημηγορίες.
- Γιατί ν' αρχίσει μονομάς αυτή η ανηυχία κ' η σύγχυσις. (Τα πρόσωπα τι σοβαρά που έγιναν).
- Γιατί αδειάζουν γρήγορα οι δράμοι κ' οι πλατέες,
κι όλοι γυρνούν στα σπίτια τους πολύ σullenισμένοι;
Γιατί ενύχτωσε κ' οι βάρβαροι δεν ήλθαν.
Και μερικοί έφθασαν απ' τα σύνορα,
και είπανε πως οι βάρβαροι πια δεν υπάρχουν.
Και τώρα τι θα γένουμε χωρίς βαρβάρους.
Οι άνθρωποι αυτοί ήσαν μια κάποια λύσις.

Κ.Π. Καβάφης

Υπο
Επι
Παρα
Αντι
Προ

Θέσεις

Προσωπική Ευθύνη Δημητρίου Θ. Μανίκα
Δεκέμβριος 2000

Παρατηρών, το ιστορικά βεβαιωμένο παρελθόν, διαπιστώνω μια μετατόπιση, του κέντρου της κυριαρχούσας, κατά ιστορική περίοδο, δυνάμεως, από Α-ΝΑ προς Δ-ΒΔ, π.χ. Ανατολικές Αυτοκρατορίες (Ασσυριοί, Βαβυλώνιοι, Πέρσες), Ελληνική - Ελληνιστική εποχή, Ρωμαϊκή - Βυζαντινή Αυτοκρατορία, Δυτικές Δυνάμεις (Φράγγοι - Γερμανοί), Βρετανική Αυτοκρατορία, ΗΠΑ.

Χωρίς διάθεση εξαγωγής ιστορικού κανόνα, νομοτελειακής υποστάσεως, παρατηρώ, επίσης ότι, κάθε νέα κυριαρχούσα δύναμη, επιβεβαιώνεται με την επιβολή της επί της προηγούμενης. Αυτή η επιβολή εκδηλώνεται με επικυριαρχία, αφομοίωση των κύριων στοιχείων της προηγούμενης και πολλές φορές μετατόπιση της ισχύος στο προηγούμενο κέντρο δυνάμεως π.χ. Ελληνική - Ελληνιστική εποχή, Ρωμαϊκή - Βυζαντινή Αυτοκρατορία, Φραγγο-γερμανική Αυτοκρατορία - Σταυροφορίες, ΗΠΑ - Ευρώπη (Α', Β' Π.Π., Ψυχρός Πόλεμος).

Ακόμη όλες οι απ' Ανατολών μετατοπίσεις δυνάμεων, με τη μορφή συνήθως επιδρομών (Γερμανικά φύλλα, Ούννοι, Μαγγόλοι, Τουρανικά φύλλα), ακολουθούσαν την ίδια γενική κατεύθυνση.

Εάν αυτές οι παρατηρήσεις έχουν συνέπεια, θα πρέπει να αναμένουμε μια επόμενη μεταβολή. Την ανάδυση δηλαδή ενός νέου κέντρου κυριαρχούσας δυνάμεως, το οποίο θα διαδεχθεί, ίσως, με διαφορετική μορφή, τις ΗΠΑ.

Πότε, πού και ποιά θα είναι; Αποτελούν βασικά ερωτήματα. Όποια απάντηση κινδυνεύει να είναι άστοχη και να διαψευστεί. Όμως, επειδή τα πάντα φθείρονται και παρακμάζουν, βέβαιον είναι μόνον ότι και η σημερινή μονοκρατορική υπερδύναμις δεν θα αποτελέσει εξαίρεση.

Θα αποτολμήσω λοιπόν, αποδεκόμενος υψηλό βαθμό κινδύνου άστοχίας και διαψεύσεως, να διατυπώσω μια πιθανή απάντηση στις τρεις καίριες ερωτήσεις.

ΠΟΤΕ;

Η παρακμή συνειδητοποιείται εκ των υστέρων. Συμβαίνει όμως όταν σημειούνται το απόγειον. Δεν είναι απαραίτητη η εξωτερική πίεσις, αφού, κατά κανόνα, είναι φαινόμενο εσωτερικό, προϊόν αλαζονείας, κατώσεως, οικονομικής και δημογραφικής αποδυναμώσεως, εκφυ-

σμού των δυνατοτήτων αντιδράσεως λόγω κορεσμού και εσωστρέφειας.

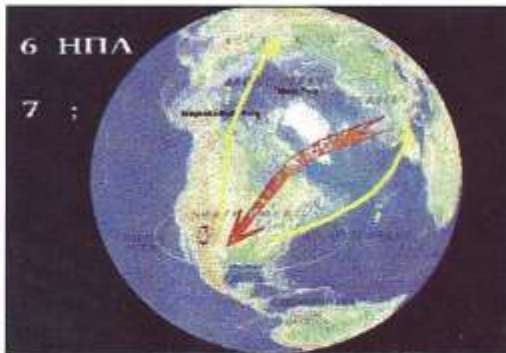
Παρουσιάζουν οι ΗΠΑ σήμερα ενδείξεις προσεγγίσεως του σημείου καμπής; έχουν φτάσει στο ζενίθ της δυναμικότητάς τους; Πιστεύω πως, κι' αν ακόμη δεν έφθασαν, πλησιάζουν. Η συντήρηση και αναζωπύρωση των περιφερειακών κρίσεων, η αδυναμία κατανοήσεως των μακρών ιστορικών καταβολών και αιτίων των κρίσεων αυτών, η προκρούστεια αντίληψη και μέθοδος επιλύσεως, που προσπαθούν να επιβάλλουν, καθώς και η μοιραία ανάληψη του οικονομικού και ηθικού κόστους, οδηγούν σε αριακό σημείο την επικυριαρχική θέση. Προκαλείται λοιπόν η ανάγκη και πρόβλεπεται η απαίτηση, ενός κέντρου, κατ' αρχήν αντιπάλου και αντιρρόπου και στη συνέχεια αντιπάλου και ίσως διαδοχικού κέντρου δυνάμεως.

ΠΟΥ; και ΠΟΙΟ;

Δύο είναι τα ενδεχόμενα. Είτε θα μετατοπισθεί το κέντρο ισχύος στην προκείμενη περιοχή, δηλαδή στην Ευρώπη, για απροσδιόριστο χρόνο, κατά τα ιστορικά προηγούμενα (Ελληνες - Πέρσες, Ρώμη - Βυζάντιο), είτε θα υπερπηδήσει προς Δυσμάς τον Ειρηνικό. Και τα δύο ενδεχόμενα είναι εφικτά, υπό προϋποθέσεις βεβαίως. Κατά την άποψή μου, ως μοιραία εξέλιξη, θα ακολουθήσουν και τα δύο. Πρώτα η Ευρώπη έχει τον λόγο και μετά η Δύση της Δύσης. Και για την Ευρώπη είναι σαφές το σχήμα του ΠΟΙΟ, από τις αδήριτες εξελίξεις της Ε.Ε., αρκεί να συνειδητοποιήσει ότι έχει δικαίωμα και το επιβάλλει όποιος πληρώνει, σ' όλες τις μορφές κόστους.

Ποιά όμως θα είναι η Δύση της Δύσης;

Για λόγους αρκετά ισχυρούς, που η οικονομία του χώρου δεν επιτρέπει την παράθεσή τους, δεν μπορούν να είναι η Οκείανια, η Ιαπωνία και η Κίνα. Μένει μόνον μία περιοχή, η οποία, ως άγραφο λευκό χαρτί, αναμένει την ιστορική στιγμή της. Η πέρα από τα Ουράλια, ως τον Ειρηνικό ΒΑ Ασία (δεν την αποκαλώ Σιβηρία). Πρώτη προσημείωση, ίσως και δυναμική υποθήκη του ιστορικού μέλλοντος, η υπογραφείσα συμφωνία, ενεργειακής και αναπτυξιακής συνεργασίας, μεταξύ της Προεδρίας της ΕΕ και του Προέδρου (Τσάρου;) Πούτιν. Τα επιχειρήματα στηρίζεως αυτής της απόψεως, από τον υπογράφοντα στο επόμενο δελτίο. Ως τότε ασ προβληματιστούν και οι σκεπταίην, όσοι είχαν την υπομονή να διαβάσουν, αυτή την υποΘΕΣΗ.

ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΕ ΜΗ ΤΑ ΗΔΙΣΤΑ, ΑΛΛΑ ΤΑ ΚΡΑΤΙΣΤΑ

Η Στρατηγική είναι μία έννοια τόσο παλαιά, όσο και η Ιστορία του Ανθρώπου. Η Στρατηγική ανά τους αιώνες απειτέλεσε το μέσον στα χέρια των ηγετών, ώστε να ανταποκριθούν στις προκλήσεις των κατ' εξέταση καιρών και διεξέλθουν έτσι με επιτυχία των προβλημάτων αμύνης, των ανακυπτουσών κοινωνικών αναταραχών, άλλων διεθνών αντιπαράθεσών και λοιπών ασταθών καταστάσεων.

Η έννοια της Στρατηγικής σήμερα παραμένει η ίδια πλην παραγόντες, όπως η τεχνολογική εξέλιξη, οι πολιτικο-οικονομικο-κοινωνικοί ανταπροσανατολισμοί και η διαφοροποίηση των αντικειμενικών σκοπών ενός έθνους, έχουν διαμορφώσει νέα θεώρηση της στρατηγικής προσβάσεως.

Σήμερα, στη Στρατηγική, σημειώνεται έντονα η παρουσία, η ανεκτόφευκτη χρήση και η συμπληρωματική διάθεση της έννοιας «δύναμη». Η «δύναμη», για να θεωρηθεί ολοκληρωμένη και υπολογίσιμη, πρέπει να οικοδομηθεί με εκείνα τα εθνικά υλικά, όπως είναι τα οικονομικά, τα πολιτικά, τα πολιτισμικά, τα κοινωνικά, τα ηθικά και τα ψυχολογικά, τα οποία με τη μερισματική τους δυναμική παρέχουν στους ηγέτες την ευχέρεια χειρισμού των εθνικών θεμάτων με επιτυχία.

ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΑ ΤΗΣ ΕΛ.Ε.Σ.ΜΕ.

Η ΕΛ.Ε.Σ.ΜΕ. από της ιδρύσεώς της, το 1994, μέχρι σήμερα έχει καταγράψει στο ενεργητικό της ικανό αριθμό εκδηλώσεων.

Συγκεκριμένα αναφέρονται:

α. Σχεδίαση - υλοποίηση εκδηλώσεων

«ανοικτού» τύπου, όπως, διαλέξεις, σεμινάρια, ημερίδες κ.λπ. σε χώρους της επιλογής των ενδιαφερομένων στην Ελλάδα και το εξωτερικό.

β. Εκδηλώσεις «κλειστού» τύπου, όπως διαλέξεις, ενημερώσεις και παρουσιάσεις γενικού έργου ή επί μέρους ειδικών εργασιών στην έδρα της Εταιρείας μετά από αίτηση των ενδιαφερομένων ή με πρωτοβουλία και πρόσκληση της Εταιρείας.

γ. Επισκέψεις στην έδρα της Εταιρείας:

1) Επισήμων εκπροσώπων ξένων κρατών από το διπλωματικό σώμα, στρατιωτικών ακολουθιών, πολιτικών αναλυτών, ΜΜΕ καθώς και βρασκευτικών εκπροσώπων.

2) Ελλήνων πολιτικών προερχομένων από

όλοτο φάσμα των πολιτικών κομμάτων.

3) Εκπροσώπων Ελληνικών και ξένων επιστημονικών ιδρυμάτων.

4) Επιχειρηματιών εκπροσωπούμενων οικονομικές μονάδες.

δ. Συνεργασία με σμόλογα ιδρύματα του εξωτερικού.

ε. Συνεντεύξεις - δημοσιεύσεις - συνεργασία με τα ΜΜΕ.

στ. Συμμετοχή - παρακολούθηση συγγενών εκδηλώσεων από άλλα ιδρύματα στην Ελλάδα και το εξωτερικό.

ζ. Σύσταση μελετών - Ανάλυση Στρατηγικών καταστάσεων μετά σχετική ανάθεση από κρατικούς φορείς - ιδιωτική πρωτοβουλία.

η. Λοιπές δραστηριότητες, που αφορούν στην εσωτερική οργάνωση της ΕΛ.Ε.Σ.ΜΕ., επί θεμάτων Διοικήσεως, Μελετών, Υποστηρίξεως, Εθιμοτυπίας, Επιστημονικού έργου, διαφόρων εκδόσεων, μηχανοργάνωσης και υποστηρίξεως πληροφορικής.

Η ΕΛ.Ε.Σ.ΜΕ. και τι αναλαμβάνει

Η ΕΛ.Ε.Σ.ΜΕ. αναλαμβάνει τη σύνταξη Μελετών, αναλύσεων καθώς και έρευνες επί Στρατηγικών θεμάτων.

Τα θέματα αυτά δυνατόν να είναι, Στρατιωτικά, Γεωστρατηγικά, Οικονομικά, επιστώσεις στο Περιβάλλον και άλλα συναφή απλού ή συνδεδασμένων αντικειμένων.

Συνήθως τα θέματα αυτά ανακύπτουν ή δημιουργούνται από γεγονότα καθολικής επιδράσεως ή κοινωνικοπολιτικές μεταβολές μέσα στον Ελλαδικό χώρο ή τον περιβάλλοντα αυτόν, όπως είναι τα Βαλκάνια, ο Εύξεινος, η Μεσόγειος, αλλά και ευρύτερα. Αυτά τα γεγονότα και οι μεταβολές επβάλλουν την ανάγκη επανεκτιμήσεων και καθορισμού εκ νέου της πολιτικο-οικονομικο-κοινωνικής συμπεριφοράς της χώρας στο πλαίσιο της διεθνούς κοινότητας.

Οι κρατικοί φορείς καθώς επίσης και η ιδιωτική πρωτοβουλία δυνατόν να αναθέσουν στην ΕΛ.Ε.Σ.ΜΕ. έργο επί θεματος που τους αφορά και θα έχουν τις εμπειριστατωμένες εκτιμήσεις και τις σαφείς και συγκεκριμένες εισηγήσεις της ΕΛ.Ε.Σ.ΜΕ., ώστε να προχωρήσουν στην υλοποίηση των αντικειμενικών τους σκοπών.

Η ΕΛ.Ε.Σ.ΜΕ. επίσης αναλαμβάνει την ενημέρωση της Ελληνικής και διεθνούς Κοινής Γνώμης με γενικές παρουσιάσεις επικαιρών θεμάτων ή ενημέρωση επιστημονικού προσωπικού ενδιαφερομένων Ιδρυμάτων με ειδικές παρουσιάσεις.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Επ' ευκαιρία των εορτών των Χριστουγέννων και της πρώτης του Νέου Έτους σας ευχόμεθα Χρόνια Πολλά και Ευτυχισμένα.

Ευελπιστούμε για προσωπική ανταλλαγή ευχών μας, να σας δούμε στην κοπή της πρωτοχρονιάτικης πίτας, που θα γίνει στα γραφεία της Εταιρείας μας στις 11 Ιανουαρίου 2000, ημέρα Πέμπτη και ώρα 12.00.

Ο Γενικός Γραμματέας Ο Πρόεδρος
Αντισπράγηνος ε.α. Αντιναύαρχος ε.α.
Η. Καζούκας Ν. Φωσπέρης Π.Ν.

Απόσπασμα από το οδοιπορικό του A. Purvis (TIME Magazine, Special issue winter 2000/01) στη Μικρασιατική ακτή της Τουρκίας

... Από το Μπουντρούμ, διατρέξαμε προς βορρά την ακτή, που είναι πραιοκισμένη με πλειάδα Ρωμαϊκών, Περσικών και Ελληνιστικών ερείπιων. Κάναμε στάση στο ναό του Διός στον Εύρομο. Ο οδηγός μου, ο οποίος είχε σπουδάσει στη Γερμανία, ξανάρχισε την προσπάθειά του να με πείσει, ότι οι μεγάλες ιδέες, που συνήθως συνδέονται με την αρχαία Ελλάδα, στην πραγματικότητα, έχουν τουρκική προέλευση.

«Τα ευρωπαϊκά βιβλία είναι γεμάτα με κείμενα για την Εφεσσο και την Τροία, αλλά ποτέ δεν αναφέρονται στο γεγονός ότι αυτά είναι στην Τουρκία». Ο Τουρκικός πατριωτισμός, ο οποίος είναι φοβερός, έχει προσωποποιηθεί από τον Κεμάλ Ατατούρκ, τον αετομάτη ιδρυτή του Τουρκικού έθνους, του οποίου προτομές, ανδριάντες και εικόνες ξεφυτρώνουν παντού, από τα κάστρα των σταυροφόρων μέχρι τις κορυφές των βουνών.

Η Ε.Ε.Σ.Μ.Ε. δέχεται για δημοσίευση στους «Προβληματισμούς» τις εργασίες των μελών και φίλων της πάνω σε θέματα, που περιέχονται στον κύκλο των ενδιαφερόντων της. Οι εργασίες αυτές μπορεί να είναι άρθρα, δοκίμια, στιγμόφρες μελετών, επιστολές καθώς και κάθε είδους πρόταση η οποία ήθελε εκτιμηθεί χρήσιμη και καθοριστική προς το συμφέρον του Ελληνισμού. Οι εργασίες να μην υπερβαίνουν τις δύο δακτυλογραφημένες σελίδες Α4. Οι εργασίες υπόκεινται στη θεώρηση της συντακτικής ομάδας για την περαιτέρω εκμετάλλευση. Οι εργασίες (χάρτινες σελίδες ή διακέτες P/C) δεν επιστρέφονται.

12

LIDDELL HART

Απόσπασμα από το βιβλίο του «Αποτροπή του Πολέμου»

Η κυριώτερα ελπίδα για τη διατήρηση της ειρήνης υπάρχει στα ανώτερο επίπεδο της μεγάλης στρατηγικής. Ενώ η στρατηγική ενδιαφέρεται μόνον πως θα κερδίσει ένα πόλεμο, η μεγάλη στρατηγική εκκινεί το βλέμμα πολύ μακρύτερον. Ακόμη και κατά τη διάρκεια του πολέμου, ουδέποτε χάνει από το βλέμμα της την όψη της ειρήνης που θα επακολουθήσει και θα πρέπει να κατευθύνει τον πόλεμον έχουσα πάντοτε τον σκοπόν τούτον υπ' όψη. Δεν είναι ολιγώτερον αναγκαία στην ειρήνη - όχι μόνον για να

διατηρήσει την ειρήνη, αλλά για να παραγάγει μια καλύτερη κατάσταση ειρήνης. Θα μπορούσε να ονομαστεί η ανώτερο στρατηγική του πεφωτισμένου ιδίου συμπεριφοράς.

Η διεξαγωγή της μεγάλης στρατηγικής είναι στα χέρια των πολιτικών - αν και οι στρατιώτες πρέπει να την κατανοούν, ως υπηρέτες της πολιτείας. Ενώ είναι κυρίως πολιτική - κατά την έννοια της πολιτικής - απαιτεί εκ μέρους των πολιτικών ηγετών μία κατανόηση του πολέμου και ιδιαίτερος του πως προέρχονται οι πολέμοι.

Προβληματισμοί

Διμηνιαία Έκδοση

Ελληνικής Εταιρείας Στρατηγικών Μελετών

Ιδιοκτήτης: Ελληνική Εταιρεία Στρατηγικών Μελετών

Εκδότης-Διευθυντής: Ν. Φωσπέρης

Υπεύθυνος Συντάξεως: Γ. Κοράκης

Υπεύθυνος Τυπογρ.: Ν. Μπιοζάνος

Συντακτική Ομάδα: Γ. Κοράκης,

Ι. Ιωάννου, Ε. Σκληρής, Δ. Τεμπος

Καλλιτεχνική Επιμέλεια: Κ. Αργυρόπουλος

Διευθύνσεις:

Γραφεία: Μαυρομικάλη 182-184 τ.γ. 114 72, Αθήνα

Τηλέφωνα: 6411675μ 6411595, Fax: 6411595

E-mail: elesme@otenet.gr